

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XII Міжнародної науково-практичної конференції
«ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНІ
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ, присвяченої пам'яті
академіка

ДМИТРА ТХОРЖЕВСЬКОГО»

19 травня 2023 року

IX Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГРАФІЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ
РОЗВИТКУ», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН
України

ВІКТОРА СИДОРЕНКО»

20 травня 2023 року

КИЇВ 2023

УДК 377.09(082)

Затверджено рішенням Вченої ради факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 29 червня 2023 р.)

За загальною редакцією – Дмитра Кільдерова, Валентини Харламенко

Редакційна колегія: **Лілія Кільдерова**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Юлія Колісник-Гуменюк**, доктор педагогічних наук, доцент; **Михайло Копельчак**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Любомира Криницька**, кандидат педагогічних наук; **Ірина Матійків**, кандидат психологічних наук, доцент; **Ірина Маркусь**, кандидат педагогічних наук; **Валентина Лозовецька**, доктор педагогічних наук, професор; **Тарас Олефіренко**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Юрій Павлов**, доктор педагогічних наук, професор; **Лідія Сліпчишин**, доктор педагогічних наук, доцент; **Тетяна Чернова**, кандидат педагогічних наук; **Світлана Шереметьєва**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Тетяна Якимович**, кандидат педагогічних наук, доцент

Технічний редактор: **Олена Козієнко**, завідувач лабораторією

Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (19 травня 2023 року). IX Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (20 травня 2023 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2023. 295 с.

До збірника увійшли тези доповідей XII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (19 травня 2023 року). IX Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (20 травня 2023 року).

Розраховано на здобувачів освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти, співробітників наукових установ та закладів.

©Факультет технологій та дизайну, 2023

©УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

©Автори тез, 2023

Тетяна Якимович

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
УДУ імені Михайла Драгоманова
(м. Київ, Україна)

МОДЕЛЮВАННЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ОСВІТНЬО-НАУКОВО- ВИРОБНИЧОГО КЛАСТЕРА

Посилення вимог до професійної підготовки майбутніх педагогів профільного і професійного навчання зумовлено необхідністю її відповідності стандартам якості. Підготовка майбутніх педагогів, які готові до діяльності, сповненої інтелектуального і творчого змісту, спонукає до удосконалення системи професійної підготовки, зокрема в умовах освітньо-науково-виробничого кластера. Так як педагоги профільного і професійного навчання освоюють трудові процеси і технології в різних галузях промисловості, які не є однорідними за змістом, то структура трудових функцій працівників буде різною. Вона вимагає застосування різних систем навчання. Традиційні підходи до професійної підготовки не сприяють ефективному формуванню компетентності майбутніх педагогів профільного і професійного навчання.

Формування творчих засад особистості та можливості їх реалізації закладені у системі освіти. Завданням школи будь-якого типу є задати критерії, на основі яких з сукупного соціального досвіду можна виділити ту частину, яка становить зміст освіти і розробити процедури, засобами яких це виділення можна здійснити фактично; задати критерії та розробити процедури, засобами яких можна розподілити виділений зміст у навчальному просторі та часі, тобто визначити послідовність вивчення; виходячи з того, що повинно бути сформовано в результаті навчання, потрібно сформулювати зміст навчально-пізнавальної діяльності.

Мета статті аналіз можливостей моделювання багаторівневої системи підготовки майбутніх педагогів в умовах освітньо-науково-виробничого кластера.

Наше дослідження продовжує дидактичні і методичні пошуки, автори яких намагалися здійснити психолого-педагогічне обґрунтування багаторівневої системи підготовки майбутніх педагогів. Систему навчання доволі часто визначають як порядок викладення і групування змісту, послідовність навчання. Для функціонування будь якої системи центральне місце займає питання системотвірного чинника. Основним системотвірним чинником у багаторівневій системі підготовки майбутніх педагогів в умовах освітньо-науково-виробничого кластера є професійна діяльність у певній галузі. Система професійної підготовки майбутніх педагогів профільного і професійного навчання встановлює послідовність вивчення навчального матеріалу, та визначає напрям, в якому відбувається формування компетентностей майбутніх педагогів. Тому необхідним є системний аналіз цієї діяльності, яка набуває особливих форм і спрямувань в умовах конкретного виробництва.

Під системою підготовки майбутніх педагогів в широкому значенні слова розуміється система основних положень (принципів), що визначають зміст, форми і методи навчання. Для визначення найбільш оптимальної системи підготовки педагогів проаналізуємо відомі системи навчання. В умовах освітньо-науково-виробничого кластера існують свої особливості формування навичок і умінь. Розрізняють декілька систем підготовки майбутніх педагогів профільного і професійного навчання в умовах освітньо-науково-виробничого кластера.: паралельна, послідовна, концентрична [3, с.228].

Формування особистості майбутнього педагога і моделювання її підготовки суттєво залежать від відповідності стратегічних освітніх завдань реаліям і можливостям навколишньої дійсності, перспективам її розвитку, ступеня конкретизації очікуваних результатів, що стосується усіх компонентів освітньої продукції. Сутність та зміст освіти в сучасних умовах передбачають

не тільки передачу накопичених людством знань, а й виховання вміння розуміти, здобувати, застосовувати набуті знання до розв'язання нестандартних завдань.

Оскільки освіта трактується як система набутих в процесі навчання знань, умінь, навичок, способів мислення, то проблема типологізації освіти у першу чергу спрямована на визначення оптимального обсягу і знаходження такого структурування змісту освіти, яке б давало можливість розв'язувати висунуті соціальною практикою завдання. Розв'язання проблеми змісту освіти повинно відповідати на питання про набір (систему) дисциплін (тем, ідей, предметів, комплексів, курсів), які підлягають вивченню, і про послідовність їх вивчення. Цілі освіти залежать від соціально-економічних потреб на кожному конкретному етапі розвитку суспільства, з одного боку, та від мотивів, інтересів особистості, з іншого. Система освіти, таким чином, повинна мати властивість оперативної адаптивності, гнучкості та динамічності. Мається на увазі не лише прагматичне пристосування до суттєвих і перспективних потреб відповідної галузі виробництва, але й ширше задоволення різноманітних запитів і інтересів самої людини з урахуванням її індивідуальних властивостей і соціальних вимог. Першочергове завдання сучасної педагогічної науки і полягає в тому, щоб, визнавши об'єктивне різноманіття, природний плюралізм цілей освіти, зробити наступний крок – показати, як в реальному навчально-виховному процесі на кожному з ступенів освіти реалізувати ці цілі, маючи на увазі не тільки формування відповідних знань, умінь та навичок, але й всілякий розвиток творчих можливостей та світоглядних якостей особистості.

Проведене дослідження у межах проєкту Європейського Фонду Освіти "Інновації в професійній освіті і навчанні: підприємницький підхід у підготовці кадрів" показало, що на багатьох підприємствах роботодавці поступово підвищують вимоги до випускників закладів вищої освіти. Оптимальним для приймання на роботу фахівців є наявність відповідної професійної освіти та досвід роботи за спеціальністю. Разом з тим поряд з професійно-

кваліфікаційними вимогами важливе місце роботодавці відводять особистим якостям працівників. До них належать відповідальність, творчий підхід до справи, здатність працювати в команді, сміливість у прийнятті рішень, комунікабельність, уміння приваблювати до себе людей тощо. У ході опитування виявилось, що важливість деяких особистих якостей працівників оцінюється роботодавцями вище, ніж професійні навички. Так, наприклад, такі якості, як кмітливість, уміння швидко схоплювати сутність справи, відповідальність є необхідними для представників багатьох професій.

В основі ідей багаторівневої та ступеневої освіти лежить філософська категорія розвитку. Розвиток визначається як процес виникнення нових якостей, які суттєво відрізняються від попередніх. Для розвитку характерний перехід кількісних змін і змін окремих властивостей у корінні, якісні, заперечення старої якості новою: форма якісного стрибка залежить від характеру самого явища, яке розвивається, та від умов, в яких відбувається розвиток. Ці положення суттєво впливають на перебудову сучасної освіти, зумовлюючи її інтегративний характер (С.Ф.Клепко).

Багаторівневність системи підготовки майбутніх педагогів передбачає єдність, взаємозв'язок, взаємозумовленість, наступність цільових функцій усіх ланок, що складають систему освіти, а також дискретність системи у просторово-часовому відношенні, її внутрішню диференційованість, відносну самостійність, стійкість компонентів, що їх складають. Саме диференційованість, роздільність компонентів системи неперервної освіти складає необхідну умову того, щоб кожний з компонентів виконував певну функцію у складі цілого. Перервність створює передумови можливого доповнення, зміни та взаємозаміни окремих компонентів системи. Неперервність означає відносну стабільність системи. Перервність забезпечує принципову можливість переходу до нової якості, дозволяє інтенсифікувати цей перехід [1, с.6].

Моделювання багаторівневої системи підготовки майбутніх педагогів в умовах освітньо-науково-виробничого кластера передбачає інтеграції педагогічної та професійної (технологічної) освіти, виділення її фундаментального базового та диференційованого, динамічно змінного компоненту як умови постійного підвищення культурно-освітнього рівня людини-суб'єкта сучасної освіти, спілкування і пізнання. Пріоритетним є орієнтація на активне ставлення людей до навколишнього, створення передумов (зовнішніх та внутрішніх) для систематичного поповнення знань людини про закономірності розвитку природи і суспільства на підставі самостійного їх осмислення і особистого життєвого досвіду, на формування його переконань, установок, позицій, нового способу мислення. Неперервна освіта повинна забезпечити можливість кожній людині активно входити в життя, сприяти підвищенню рівня і систематизації загальної освіти, удосконалювати функціональну освіту у всіх сферах життя людини (а не тільки професійного).

Сучасний педагог профільного і професійного навчання повинен бути педагогом інтегрального профілю, здатним приймати управлінські рішення на основі синтезу навчальних, педагогічних та виробничих завдань і умов їх досягнення. Його діяльність має чітко виражений інтегративний характер і потребує узагальнення соціально-економічних, психологічних, педагогічних, технічних, загальноосвітніх, виробничо-технічних та управлінських завдань. Міждисциплінарність забезпечує реалізацію єдиних організаційно-педагогічних вимог до змісту і методів навчання слухачів, до складання і реалізації базисних та функціональних навчальних програм, їх координацію [2,с.204].

Формування основ багаторівневої системи підготовки майбутніх педагогів в умовах освітньо-науково-виробничого кластера передбачає вирішення методологічних проблем розвитку системи багаторівневої освіти, та розробку принципів цілісної системи освіти. В основі побудови багаторівневої

системи підготовки майбутніх педагогів в умовах освітньо-науково-виробничого кластера лежать такі передумови: різні, але адекватні для кожного члена суспільства можливості отримання загальної і професійної освіти, найкращим чином відбиваючи його соціальні, професійні інтереси та індивідуальні можливості у поєднанні з потребами суспільства, а також максимального задоволення індивідуальних духовних, інтелектуальних потреб, потреб фізичного удосконалення; рівноцінність (у крайньому випадку максимальна наближеність) у часі навчання у різних навчальних закладах для отримання відповідного рівня освіти (професійного), а також наявність принципової можливості нетрадиційних шляхів одержання освіти (наприклад, екстернат) при обов'язковому забезпеченні належного рівня професійної компетентності; завершеність освіти на кожному етапі підготовки до професійної діяльності, що забезпечує, з одного боку, рівень професійної компетентності, необхідний для активного вступу в трудову діяльність (адаптацію), з іншого боку, фундамент і «необхідність» для подальшого професійного удосконалення; гнучкість організаційних форм професійної підготовки, підвищення кваліфікації (при відносній стабільності організаційних структур типів навчальних закладів), їх спрямованість на розв'язання освітніх завдань при максимальній економії ресурсів системи (інтеграція, центри колективного користування та ін.).

Дані теоретичних досліджень педагогів і психологів за останні декілька десятиріч свідчать, що засвоєння знань і способів діяльності відбувається на трьох рівнях: усвідомленого сприйняття і запам'ятовування, яке зовні виявляється в точному і близькому до оригіналу відтворенні учбового матеріалу; на рівні застосування знань і способів діяльності за зразком або в схожій ситуації; на рівні творчого застосування знань і способів діяльності. Методи навчання покликані забезпечити всі рівні засвоєння.

Моделювання багаторівневої системи підготовки майбутніх педагогів в умовах освітньо-науково-виробничого кластера передбачає фундаментальність,

системність, єдність історичного і логічного, національного і загальнолюдського, суспільного і особистісного, теорії і практики, навчання і виховання.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р., Михайлова О. Про принципи цілісної системи безперервної освіти. Науково-методичний вісник. 2017. № 1. С. 6-8.

2. Цимбалюк І.М. Деякі питання науково-методичного забезпечення курсового підвищення кваліфікації педагогів. Науково-методичне забезпечення діяльності сучасної професійної школи: М-ли міжнар. наук.-прак. конф. Ч.2. Київ, 2014. С.203-204.

3. Якимович, Т. Д. Системи виробничого навчання та проблеми їх оновлення у сучасних умовах. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. К., 2013. Вип. 76. С. 227-231.

Сергій Яшанов

доктор педагогічних наук, професор,

Борис Шевчук

кандидат педагогічних наук, доцент,

Віктор Назаренко

кандидат педагогічних наук

УДУ імені Михайла Драгоманова

(м. Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Взаємозв'язок процесу формування інформатичної компетентності педагога професійного навчання з його професійною діяльністю, індивідуальним зростанням і підвищенням професійної майстерності